EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 2.4.2009
COM(2009) 158 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Jauna partnerība universitāšu modernizācijai — ES forums par dialogu starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu

{SEC(2009) 423
SEC(2009) 424
SEC(2009) 425}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Jauna partnerība universitāšu modernizācijai — ES forums par dialogu starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. ARVIEN BŪTISKĀKS JAUTĀJUMS

Universitātes[1] ar to trīs funkcijām, proti, nodrošināt augstākā līmeņa izglītību un progresīvus pētījumus un būt inovācijas aizsācējām, ir Eiropas zināšanu trīsstūra centrā. Tām ir potenciāls būt par galveno virzītājspēku, lai Eiropa sasniegtu mērķi kļūt par pasaules vadošo uz zināšanām balstīto ekonomiku un sabiedrību. To atzīst kopš 2005. gada oktobra Hemptonkortas samita, veidojot politiku ES līmenī. Vienlaikus ir skaidrs, ka ir nepieciešamas pārmaiņas, ja universitātes vēlas izmantot savu potenciālu. Komisijas 2006. gada maija paziņojumā "Īstenojot universitāšu modernizācijas programmu — izglītība, pētniecība un jauninājumi"[2] noteica deviņas rīcības jomas. Kopš tā laika uz modernizācijas programmu ir attiecināta plaša politikas metožu apmaiņa, un progresu regulāri pārskata Ministru padome[3]. Pēc tam Komisija ierosināja noteikt, ka universitāšu modernizācija būtu viens no prioritārajiem jautājumiem jaunajā stratēģijā sadarbībai izglītības un apmācības politikas jomā saistībā ar Lisabonas stratēģiju[4].

2006. gadā noteica, ka svarīgs programmas elements ir tas, ka universitātēm jāizstrādā strukturētas partnerības ar uzņēmējdarbības jomu, lai palielinātu to nozīmi "līdzdalībai ekonomikā, lai tās spētu labāk un ātrāk reaģēt uz tirgus prasībām un izveidot partnerattiecības, kas izmanto zināšanas zinātnes un tehnoloģiju jomā". Paziņojumā bija teikts, ka uzņēmumi varētu palīdzēt universitātēm atjaunot mācību programmas un pārvaldes struktūras, kā arī piedalīties finansēšanā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Komisija izveidoja universitāšu un uzņēmējdarbības jomas forumu, kas darbotos kā platforma dialogam starp abām šīm jomām. Pēc pirmās foruma sanāksmes, kas notika 2008. gada februārī, 2008. gadā notika trīs tematiskie semināri[5]. Otrajā plenārajā forumā, kas notika 2009. gada februārī, piedalījās aptuveni 400 dalībnieku, un tā laikā notika semināri par dažādiem jautājumiem, kā arī tika novērtēta gūtā pieredze un apspriesti foruma darbības iespējamie turpmākās attīstības virzieni.

---

1 Šajā dokumentā termins "universitātes" nozīmē visas augstākās izglītības iestādes, neatkarīgi no nosaukuma un statusa dalībvalstīs.

2 COM(2006) 208, galīgā redakcija.

3 Kopsavilkumu par jautājumiem un veiktajām darbībām skatīt Komisijas ziņojumā Padomei par Padomes 2007. gada 23. novembra rezolūciju par universitāšu modernizāciju, lai veicinātu Eiropas konkurētspēju pasaules zināšanu ekonomikā (COM(2008) 680, 2008. gada 30. oktobris).

4 "Atjaunināta stratēģiskā sistēma Eiropas sadarbībai izglītības un apmācību jomā" (COM(2008) 865, 2008. gada 16. decembris).

5 *Continuing Education and Lifelong Learning* (Brisele, 2008. gada 30. jūnijs); *Curriculum Development and Entrepreneurship* (Tenerife, 2008. gada 30.-31. oktobris); *Knowledge Transfer* (Brisele, 2008. gada 7. novembris).

Lielais dalībnieku skaits 2009. gada februāra pasākumā liecina par to, ka ieinteresētajām personām šis forums ir būtisks. Dalībnieki daudz runāja par ekonomikas lejupslīdes kontekstu, kurā notika šis pasākums, un minēja argumentu, ka atkal ir steidzami jārisina jautājums par labākas saiknes izveidi starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu, lai stiprinātu Eiropas zināšanu trīsstūri. Šā paziņojuma nolūks ir reaģēt uz šo steidzami risināmo jautājumu.

2. PAZIŅOJUMA NOLŪKS — NOVĒRTĒT SASNIEGTO UN TURPINĀT DARBU

Universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbība attiecas uz divām kultūras, vērtību un uzdevumu ziņā izteikti atšķirīgām jomām. Visā Eiropā ir atrodami piemēri abu šo pušu veiksmīgai sadarbībai, un ar ES programmu palīdzību ir mēģināts izveidot partnerības starp abām šīm jomām, parasti uzsverot partnerības specifiskās jomās, piemēram, pētniecība vai studentu mobilitāte[6]. Tomēr sadarbības līmenis starp dažādām valstīm, universitātēm un akadēmiskajām disciplīnām ļoti atšķiras. Turklāt šī sadarbība tikai ierobežotā mērā ir ietekmējusi pārvaldi vai organizācijas kultūru abās minētajās jomās. Tikai dažās universitātēs ir izstrādāta iestādes mēroga stratēģija sadarbībai ar uzņēmumiem. Šādas universitātes ir koncentrētas nedaudzās dalībvalstīs. Tiesiskais un finanšu regulējums daudzās valstīs vēl joprojām nesekmē vai pat kavē universitāšu mēģinājumu sadarboties ar uzņēmumiem.

Šā paziņojuma mērķis ir:

- novērtēt pieredzi, kas gūta foruma pirmajā darbības gadā un veicot citus ar to saistītus pasākumus Eiropas līmenī attiecībā uz problēmām un šķēršļiem saistībā ar universitāšu un uzņēmumu sadarbību, risināmiem jautājumiem un labu praksi, un metodēm, ko varētu izmantot plašāk. Komisijas dienestu darba dokumentā šis darba aspekts ir izvērsts plašāk;

- sniegt priekšlikumus foruma darbības nākamajiem posmiem;

- ierosināt konkrētus turpmākos pasākumus, lai stiprinātu universitāšu un uzņēmumu sadarbību.

3. JAUTĀJUMI UN PROBLĒMAS

Pašlaik forumā paustās pārdomas var iedalīt sešos galvenajos virzienos. Katrā sadaļā ir ierāmēts teksts, kurā izcelts labas prakses piemērs.

3.1. Jaunas mācību programmas nodarbinātības veicināšanai

Ekonomikas konkurētspēja arvien vairāk ir atkarīga no tā, vai ir pieejams kvalificēts un uz uzņēmējdarbību vērsts darbaspēks. Iniciatīva "Jaunas prasmes jaunām darba vietām"[7] ir apliecinājusi, ka turpmākajos gados Eiropas Savienībā arvien vairāk būs vajadzīgi uz uzņēmējdarbību vērsti universitāšu beidzēji ar augstu kvalifikāciju. Vienlaikus uzņēmumi

---

6 To ES programmu apraksts, kuras atbalsta partnerības starp augstākās izglītības un uzņēmējdarbības jomu, atrodams Komisijas dienestu darba dokumentā, 3. sadaļā.

7 COM(2008) 868.

forumā ziņo par neatbilstību starp universitāti tikko beigušo speciālistu kompetenci un kvalifikāciju, ko pieprasa uzņēmumi, kas piedāvā šiem speciālistiem darbu.

Neapšaubāmi vissvarīgākais jautājums līdz forumam bija nodarbinātības problēma, un tā tiek pārdomāta atkal un atkal.

Vienprātīgi tika atzīta nepieciešamība veikt plašas izmaiņas mācību programmās un mācību metodēs, kā arī attiecībā uz šādiem aspektiem.

- Mācību programmās jāiekļauj transversālās prasmes, kuras ir pārnesamas, un ekonomikas un tehnoloģijas pamatjēdzieni visos kvalifikāciju līmeņos. Mācību programmām jābūt "T-veida", t. i., pamatotām konkrētā akadēmiskajā disciplīnā, bet vienlaikus mijiedarbojoties un sadarbojoties ar partneriem citās disciplīnās un nozarēs.

- Jāuzlabo eksaminācijas metodes, vairāk koncentrējot tās uz mācīšanās un kompetences novērtējumu.

- Jādažādo uzņemšanas profili un mācību metodes, lai piesaistītu talantīgus studentus no netradicionālām vidēm, tostarp pieaugušos, kuri velētos studēt atkārtoti.

- Jāveicina izglītības un pētniecības programmu starpdisciplinaritāte un transdisciplinaritāte. Šajā ziņā foruma dalībnieki daudz runāja par to, kā Eiropas un tehnoloģiju institūts (EIT) nākotnē īstenos šīs metodes savā darbībā, pēc dalībnieku domām tas varētu kalpot kā paraugs šādu metožu plašākai izmantošanai augstākajā izglītībā.

Tik vērienīgas mācību programmu izmaiņas iecerētajā tempā ir iespējams veikt tikai tad, ja universitāšu iekšējā struktūra nodrošina pamatu, kas ļauj īstenot šīs izmaiņas un paredz stimulu. Iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēmā (KN) un ārējā akreditācijas sistēmā jāpievērš vairāk uzmanības tam, cik liela ir mācību programmu sociālā un ekonomiskā nozīme. Akreditācijas aģentūrās jāiesaista pārstāvji no mācību procesa dalībnieku un uzņēmēju vidus, kā arī sabiedrības pārstāvji kopumā.

Vairāku akreditācijas aģentūru lēmumu pieņemšanas struktūrās ir iekļauti uzņēmējdarbības jomas pārstāvji, piemēram, *ACQUIN* Vācijā, *HETAC* Īrijā vai *CTI* Francijā. Pēdējā no minētajām struktūrām atbild par inženierzinātņu programmām, un tajā ir vienāds skaits locekļu no akadēmiskās un uzņēmējdarbības vides. Akreditācijas pamatprasības ir transversālās prasmes un studentu un uzņēmējdarbības jomas pārstāvju mijiedarbība. (Komisijas dienestu darba dokuments, 5.2.4. sadaļa.)

3.2. Atbalsts uzņēmējdarbībai

Salīdzinoši zemais uzņēmējdarbības jomas pārstāvētības līmenis ES[8] aktualizē jautājumu par Eiropas spēju veicināt izaugsmi un nodarbinātību. Jāatrod veids, kā augstākās izglītības jomā nodrošināt tādu mācību vidi, kas stimulē neatkarību, radošumu un uz uzņēmējdarbību vērstu pieeju zināšanu izmantošanai. Vajadzīgo pārmaiņu kultūrā varētu nodrošināt regulāra

[8] Skatīt Komisijas dienestu darba dokumenta 2.3. sadaļu. Saskaņā ar *Global Entrepreneurship Monitor 2007* uzņēmējdarbības jomas pārstāvju īpatsvars Ķīnā ir 2 līdz 5 reizes lielāks nekā ES valstīs.

studentu un fakultātes locekļu plūsma no universitātes uz uzņēmējdarbības jomu un pastāvīga uzņēmējdarbības jomas pārstāvju klātbūtne universitātē. Šajā ziņā kā labu piemēru var minēt pēcdiploma apmācības programmas, ko finansē Marijas Kirī vārdā nosauktie sadarbības tīkli zinātnieku sākotnējai sagatavošanai, kuru darbība vērsta uz uzņēmējdarbības iemaņām.

Jāpaplašina pašlaik izmantotās sadarbības formas sadarbībai ar uzņēmējdarbības jomu, piemēram, konferences, prakse un darbs ar projektiem (individuāls vai daudzdisciplīnu grupās). Tika atzīts, ka vērtīgas ir ārpus mācību programmas piedāvātās iespējas, piemēram, studentu konsultāciju uzņēmumi vai uzņēmumu inkubatori, kas sniedz attiecīgi pielāgotu atbalstu universitāšu studentiem un personālam, kam ir konkrētas idejas par jauniem uzņēmumiem (*start-up* uzņēmumi, *spin-off* uzņēmumi). Visiem šiem pasākumiem jābūt studentiem pieejamiem jau agrīnā studiju posmā, un tie intensīvāk jāintegrē mācību programmā.

Tika atzīts, ka ir īpaši svarīgi, lai, apmācot topošos skolotājus un pasniedzējus, veidotu pozitīvu un atvērtu attieksmi pret uzņēmējdarbību kā attīstības, darbavietu un labklājības nodrošinātāju.

Galvenie secinājumi ir šādi.

- Lai veidotu uzņēmējdarbības kultūru universitātēs, nepieciešamas pamatīgas izmaiņas universitāšu pārvaldīšanā un vadīšanā.

- Izglītībai uzņēmējdarbības jomā jābūt plašai un pieejamai visiem ieinteresētajiem studentiem visās akadēmiskajās disciplīnās, pienācīgi ņemot vērā dzimumu perspektīvu.

- Universitātēm jāiesaista uzņēmēji un uzņēmējdarbības jomas pārstāvji uzņēmējdarbības mācīšanā, piemēram, izveidojot vieslektoru štata vietas izciliem uzņēmējiem.

- Tāpat jānodrošina, ka augstskolu mācībspēkiem būtu pieejama apmācība uzņēmējdarbībā un saskarsme ar uzņēmējdarbības jomu.

Dānijas Starptautiskās uzņēmējdarbības akadēmijas (*IDEA*) sadarbības tīkls sekmē augstākās izglītības iestāžu un tālākizglītības iestāžu studentu interesi par uzņēmējdarbību, sniedzot finansiālu atbalstu un padomus, rīkojot kursus un nodrošinot sadarbības tīklu veidošanas iespējas. *IDEA* finansē no valsts, reģionālo un pilsētu pašvaldību piešķīrumiem un privātiem finanšu avotiem. (Komisijas dienestu darba dokuments, 5.5.3. sadaļa.)

3.3. Zināšanu nodošana tālāk — zināšanu izmantošana praksē

Eiropa ir ražīga zināšanu ģenerēšanas ziņā. Tomēr grūtības sagādā tas, kā varētu uzlabot sabiedriski finansētu pētniecības un attīstības pasākumu pielietošanu un izmantošanu. Lai gan ir vairākas programmas, kuras palielina iespējas, kā izmantot valsts augstākās izglītības un pētniecības iestāžu zināšanu ģenerēšanas spējas, lai sadarbībā ar uzņēmumiem tirgū ienestu inovācijas, tomēr abu jomu ilgstošas stratēģiskas sadarbības līmenis vēl joprojām ir zems.

Universitātēm jāizstrādā profesionālas intelektuālā īpašuma pārvaldības stratēģijas. Tādējādi tās varēs piepildīt vairākus savas misijas aspektus, piemēram, nodrošināt sociālekonomiskus ieguvumus sabiedrībai un piesaistīt vislabākos studentus un pētniekus. Lai atbalstītu

universitātes un nodrošinātu saskaņotu pamatu zināšanu nodošanas pasākumiem, Komisija ir pieņēmusi ieteikumu par intelektuālā īpašuma pārvaldību, īstenojot darbības, kas saistītas ar zināšanu nodošanu, un par universitāšu un citu valsts pētniecības organizāciju prakses kodeksu[9]. Arī *Responsible Partnering* iniciatīva paredz labas prakses norādījumus[10] koppētījumiem un zināšanu nodošanas darbībām starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu.

Kopsavilkums ir šāds.

- Zināšanu nodošana starp universitātēm un uzņēmumiem vissekmīgāk noritēs tad, ja būs vispārēja sadarbības un abpusējas sapratnes struktūra, iesaistot partnerības, kopīgus projektus un cilvēku apmaiņas programmas.

- Universitātēs jānodrošina starpdisciplinaritāte, jo monodisciplināri risinājumu reti atbilst reālajām ikdienas problēmām.

- Universitātēm un valsts pētniecības organizācijām jāizstrādā skaidra ilgtermiņa intelektuālā īpašuma pārvaldības stratēģija.

- Jārisina konkrētas problēmas, ar ko saskaras MVU, ja universitātes ir paredzējušas veidot partnerību ar tiem. Universitātēm jāveido kontakti ar MVU. Ja universitātēm ir pieejams zināšanu nodošanas birojs vai šāds birojs ir universitātē, tas atvieglotu sadarbību ar MVU, jo tas darbojas kā portāls un saskarsmes punkts starp universitātēm un privāto sektoru.

Tventes universitātē (Nīderlandē) darbojas "zināšanu parks" un "uzņēmējdarbības akseleratori", kas apvieno universitātē ģenerētās zināšanas un reģiona uzņēmējdarbības jomas pārstāvjus. Tie, kuri vēlas dibināt uzņēmumu, saņem attiecīgi pielāgotu atbalstu no universitātes programmas "TOP" (*Tijdelijke Ondernemers Plaatsen* — "Pagaidu darbavietas uzņēmējdarbībā"). Šī universitāte piedāvā arī izaugsmes programmu, kuras mērķa grupa ir uzņēmumu vadītāji. Abās programmās ir iekļauti mācību moduļi un sadarbības tīklu veidošanas pasākumi. (Komisijas dienestu darba dokuments, 5.6.1. sadaļa.)

3.4. Mobilitāte starp valstīm un starp uzņēmējdarbības jomu un akadēmisko vidi

Neskatoties uz daudzajiem veiksmes stāstiem par studentu praksi, uzņēmējdarbības jomas un akadēmiskās vides pārstāvju mobilitātes programmām saskaņā ar Septīto pamatprogrammu un sadarbības projektiem starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu, šo abu jomu pārstāvju kontaktu, mijiedarbības un mobilitātes vispārējais līmenis vēl joprojām ir pārāk zems. Visu disciplīnu mācību programmās kā to būtiska daļa jāiekļauj prakses iespējas, pētniecības mobilitātes programmas un sadarbības projekti, ar kuru palīdzību studenti varētu strādāt uzņēmumā vai sadarboties ar to, pa vienam vai starpdisciplīnu grupās, un šiem pasākumiem jāpiešķir Eiropas Kredītpunktu pārneses sistēmas (*ECTS*) kredītpunkti.

Mobilitātes darbībās jāiesaista akadēmiskā personāla un universitātes vadības pārstāvji, lai universitātes varētu izveidot sadarbības tīklus, kuros nākotnē veidot prakses iespējas, darba

---

9 COM(2008) 1329.

10 http://www.responsible-partnering.org/; izstrādājušas vadošās akadēmiskās un uzņēmējdarbības asociācijas (*EUA*, *EARTO*, *EIRMA* un *ProTon Europe*).

vietas un projektus studentiem. Ja personālam būs tieša saskare ar reālo situāciju uzņēmējdarbības jomā, tas palīdzēs saprast un paredzēt uzņēmējdarbības jomas vajadzības apmācības un inovācijas ziņā. Tomēr vēl joprojām ir būtiski juridiskie un administratīvie šķēršļi, kas kavē universitāšu personāla mobilitāti uzņēmumos, piemēram, saistībā ar sociālo nodrošinājumu un pensiju sistēmām[11].

Pretējā virzienā uzņēmumu intensīvāka iesaistīšana universitāšu valdēs, pētniecības programmās, uzņemšanas komisijās, mācību programmas izstrādē, kursu pasniegšanā un kvalitātes nodrošināšanas sistēmās var būtiski uzlabot pasniegšanas, pētniecības un inovācijas līmeni universitātēs. Arī šajā ziņā daudzās valstīs vēl joprojām ir ierobežojumi juridisku vai ar kultūru saistītu iemeslu dēļ.

Lai gūtu panākumus, ir svarīgi ievērot šādus aspektus.

- Universitātēm un uzņēmējdarbības jomas pārstāvjiem jāveicina un jāatzīst mobilitātes vērtība visās tās dažādajās izpausmēs un visos līmeņos, it īpaši MVU vairāk jāiesaistās prakses iespēju veidošanā.

- Jāpielāgo tiesiskais regulējums, lai atbalstītu un sekmētu mobilitāti starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu.

- Jāatzīst un jāakreditē akadēmiskās vides pārstāvju, pētnieku un studentu mobilitātes pasākumi uzņēmējdarbībā.

ADEIT[12] ir organizācija Valensijā, kurai ir konkrēts mērķis saistīt universitāti ar tās sociālo vidi. Tās darbība ir vērsta uz studentu prakses rīkošanu organizācijās un uzņēmumos. *ADEIT* sameklē prakses vietas uzņēmumos 1500 studentiem gadā un apmāca abu prakses pušu pasniedzējus. *ADEIT* arī pārvalda augstskolu mācībspēku prakses pasākumus, kuru laikā augstskolu mācībspēki strādā uzņēmumos līdz 100 stundām. (Komisijas dienestu darba dokuments, 5.4.4. sadaļa.)

3.5. Mūžizglītības iekļaušana universitātēs

Nodarbinātības situācijas uzlabošana attiecas ne tikai uz ienācējiem darba tirgū. Vienlīdz svarīgs un grūts uzdevums ir strādājošo kompetences paaugstināšana[13], un pašreizējā lejupslīdes situācijā, kad strauji pieaug darbu zaudējušo cilvēku skaits, tas ir vēl svarīgāk. Darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" progresa izvērtējums liecina, ka pieaugušo dalības īpatsvars mūžizglītībā[14] palielinās pārāk lēni un tikai dažās dalībvalstīs.

Laikā, kad demogrāfisku iemeslu dēļ studentu skaits var sākt samazināties, izglītības turpināšana universitātēm varētu būt ārkārtīgi svarīgs potenciāls. Tomēr universitātes uzņem tikai ļoti nelielu izglītības turpināšanas tirgus daļu. Ir nepieciešams visaptveroši pārorientēties uz mūžizglītības nodrošināšanu.

---

11 COM(2008)317, "Labāka karjera un lielāka mobilitāte: Eiropas partnerība pētniekiem".

12 http://www.adeit.uv.es

13 COM(2008)868, galīgā redakcija; "Jaunas prasmes jaunām darba vietām".

14 Progress Lisabonas izglītības un apmācības mērķu sasniegšanā — rādītāji un kritēriji 2008, Eiropas Komisijas dienestu darba dokuments, SEC(2008)2293.

Foruma dalībniekus iepazīstināja ar Eiropas Universitāšu mūžizglītības hartu[15], ko pieņēmusi Eiropas Universitāšu asociācija (*EUA*) un ko apsprieda forumā. Minētajā dokumentā universitātēm noteiktas 10 saistības, tostarp plašāka studiju pieejamība, studentu loka dažādošana un studiju pievilcīguma veicināšana, mūžizglītība kvalitatīvā kultūrā un vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmeņa paaugstināšana.

Izglītības turpināšanai ir nepieciešama cieša saikne starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu, kas ļautu noteikt un pēc tam risināt jautājumu par pieprasījumu pēc jaunām/uzlabotām prasmēm vietējā un reģionālā līmenī. Ir ārkārtīgi svarīgi šādi aspekti.

- Mūžizglītība ir pilnībā jāintegrē universitāšu uzdevumos un stratēģijās.
- Darba tirgū un darba devējiem jānovērtē un jāatzīst prasmju uzlabošana/paaugstināšana.
- Mūžizglītība jāpilnveido partnerībā ar uzņēmumiem, to nevar izstrādāt un nodrošināt tikai universitātes.

Zviedrijas rietumos trīs universitātes ir izstrādājušas attiecīgi pielāgotus tālmācības kursus MVU darbiniekiem, lai palielinātu šo uzņēmumu konkurētspēju un konkurētspēju visā reģionā kopumā. Šajos kursos risina MVU svarīgus jautājumus, piemēram, ražošanas metožu uzlabošana, ekonomika, loģistika, produktu izstrāde un bruto produkcijas vadība. Lielākā daļa darbinieku, kuri apgūst šos kursus, ir aptuveni četrdesmit gadus veci un iepriekš nav mācījušies augstskolā. (Komisijas dienestu darba dokuments, 5.3.2. sadaļa.)

3.6. Universitāšu pārvaldīšanas uzlabošana

Forumā daudz uzmanības pievērsa valsts, reģionālā un institucionālā līmeņa pārvaldībai kā universitāšu un uzņēmējdarbības jomas pārstāvju efektīvas sadarbības priekšnosacījumam.

Valsts līmenī nepieciešamas izmaiņas tiesību aktos, finansēšanas kārtībā un stimulējošās struktūrās, kas līdz šim, kā tika atzīts, nav atbalstījušas universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbību vai pat ir noraidījušas to. Šādai sadarbībai jābūt daļai no universitāšu vispārējās stratēģijas un jābūt iekļautai attīstības plānošanā un mērķu noteikšanā. Sadarbība ar uzņēmējdarbības jomu jāatzīst par tikpat svarīgu karjeras izaugsmei un nopelnu atzīšanai kā akadēmiskie uzdevumi, piemēram, zinātniskās publikācijas.

Svarīga nozīme ir starpniekorganizācijām un uzņēmējdarbības asociācijām, jo šīs organizācijas var darboties kā saskarsmes punkts starp universitātēm un uzņēmumiem, īpaši MVU. Turklāt sadarbību starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu atbalsta arī vairākas Eiropas, valsts vai reģionālās struktūras. Šīs struktūras var efektīvi sekmēt attīstību šajā jomā.

Council for Higher Education and Industry (CIHE) Apvienotajā Karalistē nodarbojas ar jautājumiem, kuri ir saistīti ar mācībām un ietekmē valsts konkurētspēju un sociālo kohēziju, un cenšas sekmēt ciešu sadarbību un izpratni starp uzņēmējdarbības un augstākās izglītības jomu. *Stifterverband für die Deutsche Wissenschaft* Vācijā darbojas kā uzņēmējdarbības jomas pārstāvju kopīgā iniciatīva pētniecības un augstākās izglītības atbalstam. Šī

[15] *European Universities' Charter on Lifelong Learning*, 2008; ISBN: 9789078997009, EUA; www.eua.be

organizācija veido saikni starp universitātēm un neakadēmiskām pētniecības iestādēm, savieno zinātni un uzņēmējdarbības jomu un veicina vienotas izglītības un pētniecības telpas izveidi Eiropā. Spānijā izveidotā fonda *Conocimiento y Desarrollo (CYD)* mērķis ir uzlabot pārvaldību, atbildību un universitāšu vadību, stiprināt saikni starp universitāšu produktīvo sistēmu un sabiedrību, sekmēt uzņēmējdarbības un inovācijas kultūru universitāšu mācībspēku un studentu vidū. (Komisijas dienestu darba dokuments, 5.1.1. sadaļa.)

Efektīvu sadarbību starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu atzīst par īpaši svarīgu reģionālajai attīstībai[16]. Daudzu inovatīvu ASV un Eiropas reģionu panākumu pamatā ir partnerību trīsstūris, kurā ietilpst universitātes, uzņēmējdarbības joma un valdība attiecībā uz politikas virzību un finansējumu.

"e-Tampere" programma Somijā saista vīziju par Tamperes pilsētas attīstību līdz 2012. gadam ar vairākiem MVU un lielākiem uzņēmumiem un 2 universitātēm. Šajā programmā ir uzsākti gandrīz 400 vietēja, reģionāla, valsts un starptautiska līmeņa projektu, kuros paredzēta plaša mēroga sadarbība starp universitātēs veikto pētniecību, uzņēmējdarbības jomu un valdību no tehnoloģijas, ekonomikas un sabiedrības perspektīvas. (Komisijas dienestu darba dokuments, 6.1. sadaļa.)

Galvenie secinājumi ir šādi.

- Valsts un reģionālā līmeņa regulējuma nosacījumos jānodrošina apstākļi, kas atbalstītu universitāšu iesaistīšanos sadarbībā ar uzņēmējdarbības jomu.
- Universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbība jāiekļauj institucionālās stratēģijās, to īstenošanā svarīga nozīme ir vadīšanai un efektīvai cilvēkresursu vadībai.
- Pārvaldībai jābūt tādai, kas nodrošina, lai tiktu īstenota atbilstoša stimulējoša sistēma un vērtēšanas sistēma, kas ir saskaņā ar universitāšu uzdevumu, nozīmi un stratēģiju.

4. TURPMĀKIE PASĀKUMI

Viena gada laikā, kopš darbojas forums, ir jau gūti nozīmīgi rezultāti. Komisija atzinīgi uztver bagātīgo ideju klāstu un kvalitatīvās pārdomas, kas radušās foruma darbības laikā. Komisija to izmantos turpmākajā darbībā, lai turpinātu veicināt Eiropas universitāšu modernizāciju gan ar politiskās sadarbības palīdzību, gan īstenojot pasākumus savās programmās.

Komisija ierosina divu veidu turpmākos pasākumus. Pirmkārt, reaģējot uz foruma dalībnieku skaidri pausto vēlmi turpināt un padziļināt iesākto, tiek plānota turpmākā darba programma. Otrkārt, forumā noteica vairākus jautājumus un iespējamos rīcības virzienus, kuriem pēc iespējas ātrāk jāpievērš uzmanība, īpaši saistībā ar ekonomikas lejupslīdi, ar mērķi uzlabot universitāšu un uzņēmējdarbības jomas partnerību nodarbinātības ziņā. Ir ierosināti vairāki konkrēti pasākumi.

[16] *Higher Education and Regions: Globally Competitive, Locally Engaged*; ESAO 2007.

Dialoga turpināšana

- Forumu turpinās, rīkojot plenārsēdes un tematiskus seminārus. Turklāt tiks izveidota tīmekļa vietne saziņai un lai dalītos ar pieredzi un izplatītu to.

- Līdz šim forums ir bijis efektīvs, mobilizējot abu jomu, universitāšu un uzņēmējdarbības jomas (ieskaitot starpniekorganizācijas un uzņēmējdarbības asociācijas), pārstāvjus. Partnerībai nepieciešama arī valstu valdību un reģionālo iestāžu aktīva iesaistīšanās. Tāpēc nākamajā fāzē vairāk jāiesaistās attiecīgajiem publiskā sektora pārstāvjiem.

- Pamatojoties uz līdzšinējo dialogu un darbu, ko veic citās jomās, jāapspriež šādi jautājumi:

– kā nodrošināt, lai universitāšu vide efektīvi reaģētu uz programmu "Jaunas prasmes jaunām darba vietām" un uz ekonomikas lejupslīdes izraisītajām problēmām;

– partnerības reģionālai attīstībai;

– partnerības ar MVU;

– mācību metožu dažādošana un dažādu augstākās izglītības veidu savienošana;

– kvalitātes nodrošināšana un akreditācija kā universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbības atbalsta instrumenti.

- Nereti ir izteikta interese par darba iespējām no valstīm ārpus ES. Forumam būtu jābūt atvērtākam dalībniekiem no valstīm, kas atrodas ārpus ES (praktiski tajā jau ir piedalījušies daudzi starptautiski uzņēmumi), un tajā jāiekļauj spēcīgs turpmāks uzsvars uz partnervalstu pieredzi, no kuras mācīties. Komisija, sazinoties ar attiecīgajām publiskā sektora iestādēm partnervalstīs, publiskos foruma darbības rezultātus un aicinās tās piedalīties.

Jaunu partnerību izveide

- Forumā pausti argumenti par labu jauna veida strukturētu partnerību izveidei starp uzņēmējdarbības jomu un universitātēm, lai izstrādātu un pasniegtu izglītojošus kursus. Šādas partnerības būtu saskaņā ar struktūrām, kas izstrādātas saistībā ar Tehnoloģijas platformām, ar Septītajā pamatprogrammā paredzēto Marijas Kirī vārdā nosaukto pasākumu "Uzņēmējdarbības jomas un akadēmiskās vides partnerība un sadarbības veidi" (*IAPP*) un ar Inovāciju un tehnoloģiju institūta Zināšanu un inovācijas kopienām (ZIK). Komisija ierosina nekavējoties sākt pētīt, kā varētu atbalstīt šādas partnerības ar ES programmu palīdzību, lai 2010. gadā varētu izsludināt uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus izpētes darbībām saskaņā ar Mūžizglītības programmu.

- Uzņēmējdarbības jomas pārstāvji forumā bieži uzdeva jautājumu par dialoga platformas darbības jomas attiecināšanu arī uz citām izglītības un apmācības jomām, īpaši uz vidusskolām un profesionālās izglītības iestādēm. Piemēram, ir skaidrs, ka

uzņēmējdarbības jomai ir liels potenciāls, ko varētu izmantot, mācot uzņēmējdarbību[17]. Komisija pētīs, kā varētu izmantot pašlaik darbojošās programmas (piemēram, *Leonardo da Vinci* un *Comenius* programma) un iniciatīvas (piemēram, Eiropas Skolu sadarbības tīkls), lai uzņēmumus un skolas apvienotu izglītības partnerībās, un kā varētu veicināt sadarbību, izmantojot koordinējošu struktūru Eiropas līmenī. Komisija plāno rudenī rīkot konferenci vai semināru, kurā ieinteresētās personas aicinātu izpētīt turpmākas sadarbības iespējas starp uzņēmumiem un skolām un profesionālās izglītības iestādēm.

- ES līmeņa dialoga izveide starp universitātēm un uzņēmējdarbības jomu varētu veicināt līdzīga dialoga veidošanu valsts un reģionālajā līmenī. Saistībā ar politisko sadarbību ar dalībvalstīm izglītības un apmācības jomā Komisija aicinās dalībvalstu iestādes veidot līdzīgas valsts līmeņa dialoga struktūras. Komisija pētīs, kā varētu izmantot struktūrfondus, lai atbalstītu reģionālās iniciatīvas šajā jomā.

- Komisija sāks pētījumu, lai izveidotu pārskatu par labāko izmantoto praksi universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbībā.

Tagad ir īstais brīdis, lai dotu jaunu un spēcīgu impulsu universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbībai. Ekonomikas lejupslīdes laikā, kad augstskolu beidzējiem ir grūti atrast darbu un uzņēmumiem jāiztur augsts konkurences spiediens, būtu jāpiešķir vēl lielāka prioritāte ekonomiskajai un sociālajai pievienotajai vērtībai, ko nodrošina universitāšu un uzņēmējdarbības jomas sadarbība.

---

[17] Komisija pašlaik augstā līmenī Eiropā veido pārdomu darba grupu uzņēmējdarbības izglītības jautājumos, kurā iesaistīti pārstāvji no visām dalībvalstīm un EEZ valstīm, lai atbalstītu saskaņotāku pieeju izstrādi.